

здібностей учня-співака. Вони стосуються як музично-артистичної, так і технічних складових мистецтва співу.

Список використаних джерел

1. Грицай О. Д. Формування навичок народного співу в процесі роботи з учнями – вокалістами на прикладі українського фольклорного мистецтва. Освітній проект «На урок»: [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://naurok.com.ua/stattya-formuvannya-navichok-narodnogo-spivu-v-procesi-roboti-z-uchnyami-vokalistami-na-prikladah-ukra-nskogo-folklornogo-mistectva-79720.html>
2. Іваницький А. І. Українська музична фольклористика. Київ: Заповіт. 1997. 391 с.
3. Квітка К. В. Українські народні мелодії. Київ: Поліграф консалтинг. 2005. 384 с.
4. Лоцман Р. О. Проблема тлумачення народного співу: [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://tur.kosiv.info/ukrainian-culture/436.html>
5. Цюпа Н. П. Специфіка народного вокалу у сучасному мистецькому просторі України. *Юний вчений*. 2017. №: 2(42): [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/2/26.pdf>

Захарченко Л., викладач,
Кременчуцька дитяча художня школа
імені О. Д. Литовченка
(м. Кременчук)

ВИВЧЕННЯ ГРАФІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ДІТЬМИ В ХУДОЖНІЙ ШКОЛІ НА ЗАНЯТТЯХ МАЛЮНКА

Важливого значення у житті кожної людини є обрання подальшої професії. Вступ до закладів вищої освіти мистецького профілю передбачає довузівську підготовку. Успішне проходження вступних випробувань великою мірою залежить від спеціальної художньої підготовки, яка передбачає відвідування підготовчих курсів, навчання в художній школі. В художній школі можна отримати знання про різні техніки. Тут учень засвоює такі дисципліни як малюнок, живопис, композиція, скульптура, декоративно-прикладне мистецтво, історія мистецтв тощо. Малюнок є основою грамотності художника. На жаль, графіці як виду мистецтва приділяється в художній школі недостатньо уваги.

Звертаючись до проблеми вивчення графічних матеріалів, потрібно враховувати досвід художників-педагогів, які досліджували порушену проблему. У XVIII столітті німецький художник І. Д. Прейслер створив посібники на допомогу рисувальникам. У XIX столітті багато художників працювали над проблемами навчального малюнка і методикою його викладання, серед них В. В. Пукирев, А. К. Саврасов, А. П. Сапожников, А. Т. Скіно та багато інших. Вони зробили величезний внесок у розробку методик викладання навчального малюнка. Варто також назвати посібник з малювання пером і тушшю А. Л. Гаптілла, «Історію графіки» В. В. Бабияк та ін. Отже, малюнок є найбільш важливою дисципліною, оволодіння

якою забезпечує успішне освоєння інших художніх дисциплін.

Мета статті – розглянути методику навчання роботи з графічними матеріалами у ДХШ і розробити цикл занять для першого класу.

Графіка є основою професійної грамотності художника. Цей вид мистецтва включає в себе безліч різних технік: малювання олівцями, різними м'якими матеріалами, тушшю. На освітній потенціал туші та м'яких матеріалів хотілося звернути особливу увагу.

Розглянемо діючу навчальну програму з дисципліни «Малюнок». Малюнок є основою при вивченні живопису і композиції. Завдання будуються так, що діти починають вивчати навколишній світ із простих предметів і поступово ускладнюються. Навчання в першому класі починається з вивчення конструкцій і пропорцій предметів на прикладі об'єктів, що мають циліндричну або конусоподібну форму. На уроки малюнка учні повинні приходити з набором простих графітних олівців. Створення зображення починається з роботи твердим олівцем, потім відбувається перехід до більш м'яких. Начерки з натури в 1 класі робляться м'яким олівцем. У 3-4 класах дітям дозволяється робити начерки пензлем, пером і тушшю.

Аналіз програми з дисципліни «Малюнок» для 1 класу. У першій чверті діти знайомляться з основами рисунка, з інструментами, якими вони будуть працювати (олівці різної м'якості, гумка, формопласт і т. ін.), розвивають окомір, вчать проводити рівні, перпендикулярні лінії, центральні осі, штрихувати, правильно передавати пропорції. На початку чверті основним засобом вираження в роботах дітей є лінія. Вона допомагає виявляти конструкцію всіх зображуваних предметів і їхній характер. У всіх завданнях наголошується на малюванні чіткої конструкції предмета з усіма побудовами і осями. До кінця чверті дітям пропонується малювати об'ємні предмети. У другій чверті дітям необхідно передавати обсяги предметів із тінями і рефлексами. Самі предмети стають складнішими – з'являються додаткові речі, які ставляться поруч із простими (яблука, ложки). Необхідно працювати з фоном. Головною метою завдань є передача пропорцій, обсягу і конструкцій зображуваних предметів. У третій чверті діти знайомляться з перспективою. Нові завдання допомагають розвинути окомір дитини, його просторове мислення, навчитися компоувати зображення на аркуші. Завершальна чверть включає в себе ускладнені завдання. Натюрморти включають більше додаткових деталей. Стає більш важливим уміння зображати предмети на горизонтальній площині. У цій чверті постає завдання на спостережливість (малювання предметів по пам'яті). Залишаються важливими побудова кожного предмета, компоновка їх на аркуші, пропорцій і перспектив.

Нами розроблено зміст додаткового курсу «Поглиблене вивчення унікальної графіки» з метою опанування техніки роботи м'якими матеріалами і тушшю, спеціальної підготовки учнів, формування в них професійної мотивації, щоб зорієнтувати їх на вибір спеціальності художника-графіка в майбутньому. Завдання додаткових занять: розкрити художні можливості роботи тушшю, пером, пензлем, м'якими матеріалами; показати їхні техніко-технологічні аспекти. Специфіка курсу полягає в тому, що створюється звичне, але новим матеріалом, новою технікою. На початку дітям пропонується опрацювати відомі теми: малювання побутових предметів, натюрмортів, фігури людини. Діти мають можливість з'ясувати, чи можуть вони успішно працювати новими для них графічними матеріалами, як і олівцями різної м'якості. Якщо результат виявиться успішним, то перед юним художником

відкриваються перспективи освоєння графічної грамотності повною мірою.

Зміст додаткових занять включає: вступну лекцію про нові для учнів художньої школи графічні матеріали, завдання з використанням цих графічних матеріалів, відвідування музеїв і майстерень, а також вивчення спеціальної літератури.

Тематичне планування додаткових занять на перший рік

Результати діяльності	Малювання ліній, плям, робота з «розтушкою», гумкою	Тонування паперу соусом, аквареллю. Лінійне зображення побутових предметів.	Передача конструкції та об'єму предметів.
Завдання, поставлені педагогом	Розкрити творчі можливості роботи з м'якими матеріалами	Апробувати малювання новим матеріалом звичайних предметів. З'ясувати істотні відмінності.	Навчитися передавати конструкцію, об'єм та матеріальність предметів.
Зміст завдань	Бесіда про м'які матеріали, їх види, призначення, можливості роботи з ними. Виконання завдань.	Способи ґрунтування паперу м'якими матеріалами, розведеними з водою. Малювання простих побутових предметів (затонованого паперу) з виявленням конструкції	Малювання простого натюрморту: глечики, кухоль, фрукт, драпірування
Матеріал	Соуси, вугілля, сангіна	Соус, сангіна, вугілля	Соус, сангіна, вугілля – на вибір
Формат роботи	A4, A3	A3, A4	A3
Тема заняття	Знайомство з м'якими матеріалами	Підготовчі роботи. Малювання побутових предметів	Натюрморт із драпіруванням.
Час	1 год.	1 год	3 год.
№	1.	2.	3.

Додаткові заняття

Вправи: малювання пером, пензлем, сухим пензлем ліній, точок, плям, штрихування	Передача різних ефектів, одержуваних у результаті роботи з тушшю різними способами залежно відфактури кожного предмета (крапки, штрихи різноїдовжини і	Ретельне опрацювання оперення пташки	Передача пластики руху натури
---	--	--------------------------------------	-------------------------------

	форми...)		
Показати дітям основні прийоми роботи з новим графічним матеріалом	Розкрити дітям різноманітність роботи з тушшю: пером – штрихами, лініями, заливанням, "сухим пензлем"	Навчитися передавати різноманітність фактур оперення птаха	Навчитися швидко працювати тушшю, пером, пензлем. Навчитися грамотно komponувати зображення на аркуші
Бесіда про туші, про її художні можливості. Вправи.	Зображення простих предметів: кружка, банка, ложка...	Зображення опудала птахів. Тривалий малюнок.	Швидкі начерки з природи в простих положеннях: сидячи, стоячи (10-15 хв.)
Туш, перо, пензл	Туш, перо, пензл	Туш, перо	Туш, перо, пензл
A3, A4	A4	A4	A4
Знайомство з тушшю	Нове в звичному	Птах	Фігура людини
1 год.	2 год.	3 год.	2 год.
4.	5.	6.	7.

Специфіка курсу

Контрастний малюнок натюрморту. Передача матеріальності і тональності предметів.	Курс також включає в себе: систематичне виконання домашніх завдань після кожного заняття, створення невеликих композицій (формату A3) на різні теми тушшю, соусом, вугіллям, сангіною, робота тушшю і м'якими матеріалами на літньому пленері, який включено до програми школи, відвідування музеїв, виставкових залів, перегляд і вивчення книг із репродукціями творів, створених м'якими матеріалами і тушшю (малюнки старих майстрів і сучасних художників-графіків)
Навчитися передавати матеріальність і різнофактурність предметів. Малювання різними пензлями. Навчитися передавати тональні відносини предметів, використовуючи художні можливості техніки роботи з тушшю. Навчитися грамотно komponувати зображення предмети на аркуші	
Зображення натюрморту тушшю, пензлями, "сухим пензлем". Натюрморт складається з контрастних за тоном і фактурою складових (висушена риба на м'ятому папері, темна миска зі світлими овочами, темне і світле драпірування, маленькі риби, що висять на задньому плані)	
Туш, пласка і кругла щетина, середній колонок	

A2	
Натюрморт	

Отже, у ході аналізу програми для ДХШ з дисципліни «Малюнок» для 1 класу з'ясовано, що навчання в школі орієнтоване на малювання натюрмортів переважно графітними олівцями різної твердості й м'якості. На основі програми та наукової літератури розроблено додатковий курс «Поглиблене вивчення унікальної графіки», який включає вивчення м'яких матеріалів і туші.

Список використаних джерел

1. Гапцилл А.Л. Работа пером и тушью / пер. с англ. А. Ф. Зиновьев. Минск: ООО «Попурри», 2001. 256 с.
2. Бабияк В.В. История графики. Учебное пособие. СПб.: Издательство РГПУ им.А.И. Герцена, 1999. 105 с.
3. Лисовский В. Академия художеств. Историко-искусствоведческий очерк, второй изд., Переработ. и доп. Л.: Ленинздат, 1982. 224 с..
4. Ростовцев Н.Н., Терентьев А.Е. Развитие творческих способностей на занятиях рисованием: учебное пособие для студентов худож.-граф. фак. пед. ин-тов. М.: Просвещение, 1987. 176с.: ил.

Ірклієнко В., кандидат педагогічних наук,
доцент, Полтавський національний
педагогічний університет
імені В. Г. Короленка;

Вовченко С., старший викладач,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)

МУЗИЧНИЙ РЕПЕРТУАР ЯК МУЗИЧНА ІНФОРМАЦІЯ. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НОТНОГО ВИДАННЯ С. ВОВЧЕНКА «З ЛЮБОВ'Ю ДО РІДНОГО КРАЮ»

Сучасний світ характеризується активним процесом розвитку інформаційного суспільства, значення якого полягає у формуванні ефективної стратегії забезпечення конкурентоспроможності країни у всіх сферах її життєдіяльності. Демократизація, становлення та активний прояв громадянського суспільства, можливість і необхідність долучення до отримання різноманітної інформації різних груп і прошарків населення, відповідно участь в освітньому та культурному процесах, підвищення кваліфікації є запорукою вдосконалення інформаційного суспільства і водночас основою для пошуку шляхів трансформації інформації іншим країнам та громадам. У цьому контексті постає питання створення та функціонування глобального інформаційного простору в галузі мистецтва, який забезпечує інформаційну й комунікативну взаємодію людей різних країн та